

TRANSPORT VA AVTOMOBILSOZLIK SOHALARIDA
KASBIY MALAKALARNI RIVOJLANTIRISH BO‘YICHA
TARMOQ KENGASHI

KASBIY STANDART

HAVODAGI HARAKATGA XIZMAT
KO‘RSATISH BO‘YICHA DISPETCHER

“Havodagi harakatga xizmat ko‘rsatish bo‘yicha dispatcher” kasbiy standarti 2025-yil 18-dekabrda Kasbiy malakalarni rivojlantirish bo‘yicha Respublika kengashi majlisining 114-son bayoni bilan tasdiqlangan “Kasbiy standart shakli” hamda Milliy malaka tizimini rivojlantirish instituti direktorining 2025-yil 19-dekabrda 55-son buyrug‘i bilan tasdiqlangan “Kasbiy standartlarni ishlab chiqish va yangilash metodologiyasi”ga muvofiq, Transport sohasida kasbiy malakalarni rivojlantirish bo‘yicha tarmoq kengashi tomonidan ishlab chiqilgan.

KASBIY STANDART

Havodagi harakatga xizmat ko'rsatish bo'yicha dispatcher

Reyestr raqami:

UZ-KS-2026-T1.0-0062

I. Umumiy ma'lumotlar

1. Kasbiy standartni qo'llanilish sohasi: Ushbu kasbiy standart "Havodagi harakatni boshqarish dispatcheri", "Havodagi harakatni boshqarish dispatcheri-inspektori" hamda "Havodagi harakatni boshqarish dispatcheri-yo'riqchisi" kasblari bo'yicha xodimlarga qo'yiladigan malaka talablarini belgilash, ularning kasbiy malakasini mustaqil baholash, ta'lim dasturlarini ishlab chiqish va yangilash, shuningdek fuqaro aviatsiyasi sohasida havodagi harakatni xavfsiz, uzluksiz va samarali boshqarishni ta'minlash, havo kemalari harakatini muvofiqlashtirish, parvozlar xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan qarorlarni qabul qilish, aviatsiya hodisalari va favqulodda vaziyatlarning oldini olish, dispatcherlik xizmatlari faoliyatini nazorat qilish va takomillashtirish, zamonaviy havo harakatini boshqarish tizimlari va texnologiyalaridan samarali foydalanishni ta'minlash, mehnatni muhofaza qilish, parvozlar xavfsizligi va sanoat xavfsizligi talablariga rioya etilishini nazorat qilish, shuningdek fuqaro aviatsiyasi va havodagi harakatni boshqarish sohasidagi boshqa tegishli faoliyat yo'nalishlarida keng turda qo'llaniladi.

2. Ushbu kasbiy standartda quyidagi asosiy tushunchalar va atamalar qo'llaniladi:

bilim – kasbiy faoliyat doirasidagi vazifalarni bajarish uchun zarur bo'ladigan, o'rganilgan va o'zlashtirilgan ma'lumotlar;

DACUM – korxonaning tajribali xodimlaridan iborat ekspert guruhlarida tuzilgan guruh muhokamalarini o'tkazish usuli;

informal ta'lim – aniq maqsadga yo'naltirilgan, ammo institutsionallashtirilmagan (muayyan qoidalar va normalarni mujassamlashtirmagan), rasmiy yoki norasmiy ta'limdan ko'ra kamroq tashkillashtirilgan va tarkiblashtirilgan hamda oiladagi, ish joyidagi, yashash joyidagi va kundalik hayotdagi o'quv faoliyatini o'z ichiga olgan ta'lim shakli;

iqtisodiy faoliyat turi – savdo uchun mo'ljallangan mahsulot ishlab chiqarish (xizmat ko'rsatish) maqsadida u yoki bu turdagi resurslarni (uskunalar, mehnat, texnologiya va boshqalar) birlashtirishga asoslangan ishlab chiqarish jarayoni;

kasb – ko'nikma va bilimlarni talab qiladigan muayyan funksiyalar va vazifalarni bajarish bilan bog'liq bo'lgan faoliyat turi;

kasb xaritasi – kasb nomi, mehnat funksiyalari tavsifi, kasbga qoʻyiladigan asosiy xususiyatlar va talablarni oʻz ichiga olgan muayyan kasb toʻgʻrisidagi tizimlashtirilgan maʼlumotlarni oʻz ichiga olgan kasbiy standartning tarkibiy elementi;

kasbiy standartlar reyestri – bu kasbiy standartlarning nomi, qamrab olingan kasblar, uni qabul qilishga oid qaror (buyruq) rekvizitlari hamda amal qilish muddatini oʻz ichiga olgan tizimlashtirilgan roʻyxat;

koʻnikma – mehnat vazifasi doirasida alohida yoki yakka harakatlarni jismoniy va aqliy jihatdan bajarish;

mehnat funksiyasi – kasbiy faoliyat doirasida xodim tomonidan belgilangan natijaga erishish uchun amalga oshiriladigan mehnat vazifalari majmui;

mehnat vazifasi – mehnat funksiyasi doirasida xodimga yuklanadigan (topshiriladigan) ishning aniq turi;

mehnat harakatlari – xodimning mehnat predmeti bilan oʻzaro taʼsirida muayyan mehnat natijasiga erishiladigan jarayon;

norasmiy taʼlim – taʼlim xizmatlari taqdim etilishini taʼminlovchi shaxs yoki tashkilot tomonidan institutsionallashtirilgan (muayyan qoidalar va normalarni mujassamlashtiruvchi), aniq maqsadga yoʻnaltirilgan va rejalashtirilgan, shaxsni butun hayoti davomida oʻqitishdagi rasmiy taʼlimga qoʻshimcha va (yoki) uning muqobil shakli.

3. Kasbiy standartni ishlab chiqishga asos boʻlgan normativ-huquqiy hujjatlar: Oʻzbekiston Respublikasi Mehnat kodeksi;

Oʻzbekiston Respublikasi Oliy Kengashining 1992-yil 3-iyuldagi “Xalqaro fuqaro aviatsiyasi haqida Konvensiyani ratifikatsiya qilish toʻgʻrisida” 666-XII-sonli qarori;

Oʻzbekiston Respublikasi Oliy Kengashining 1993-yil 7-maydagi “Xalqaro fuqaro aviatsiyasi toʻgʻrisidagi Konvensiyaga doir tuzatishlarni ratifikatsiya qilish toʻgʻrisida” 865-XII-sonli qarori;

Oʻzbekiston Respublikasi Oliy Kengashining 1993-yil 29-dekabrda “Xalqaro fuqaro aviatsiyasi xavfsizligiga doir Konvensiyalar va Bayonnomaga qoʻshilish toʻgʻrisida” 1016-XII-sonli qarori;

Oʻzbekiston Respublikasi Oliy Kengashining 1993-yil 7-maydagi “Oʻzbekiston Respublikasining Havo kodeksini amalga kiritish tartibi toʻgʻrisida” 864-XII-sonli qarori;

Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 30-sentabrdagi “Oʻzbekiston Respublikasi milliy malaka tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida” PQ-345-son Qarori;

Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016-yil 24-avgustdagi 275-son “Iqtisodiy faoliyat turlarini tasniflashning xalqaro tizimiga oʻtish chora-tadbirlari toʻgʻrisida”gi qarori (IFUT-2);

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2002-yil 4-sentabrdagi “O‘zbekiston Respublikasi fuqaro va eksperimental aviatsiyasi aviatsiya xodimlariga tegishli lavozimlar ro‘yxatini tasdiqlash to‘g‘risida” 313-sonli qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2003-yil 21-avgustdagi “Transport sohasidagi faoliyatning ayrim turlarini litsenziyalash to‘g‘risida nizomlarni tasdiqlash haqida” 360-sonli qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 28-sentabrdagi 504-son qarori hamda mazkur qarorga ilova sifatida tasdiqlangan “Transport sohasi kadrlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tartibi to‘g‘risida”gi Nizom;

Parvozlarning xavfsizligini nazorat qilish bo‘yicha davlat inspeksiyasi boshlig‘ining 2004-yil 26-martdagi “O‘zbekiston Respublikasi fuqaro aviatsiyasi aviatsiya xodimlariga guvohnomalar va malaka berish bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasi Aviatsiya qoidalarini (O‘zR AQ-61) tasdiqlash haqida”gi 49-son buyrug‘i (Adliya vazirligi tomonidan 2004-yil 7-mayda 1349-son bilan ro‘yxatga olingan).

4. Ushbu kasbiy standartda quyidagi qisqartmalar qo‘llaniladi:

MMR – Milliy malaka ramkasi;

TMR – Tarmoq malaka ramkasi;

PR – parvozlarning rahbari;

HHB – havo harakatini boshqarish;

HK – Havo kemalari;

AAX – aeronavigatsion axborot xizmati;

ADP – aerodrom dispetcherlik punkti;

AIJ – avtomatlashtirilgan ish joyi;

BRT – boshqaruv rahbarlar tarkibi;

HHB – havodagi harakatni boshqarish;

HHB AT – havodagi harakatni boshqarishning avtomatlashtirilgan tizimi;

HHB HB – havodagi harakatni boshqarish hududiy bo‘limi;

HHQM va HHK – havo hujumiga qarshi mudofaa qo‘shinlari va harbiy havo kuchlari organlari bilan hamkorlik qilish;

HHTq – havodagi harakatni tashkil qilish;

HHXk – havodagi harakatga xizmat ko‘rsatish;

ICAO – Xalqaro fuqaro aviatsiyasi tashkiloti;

PXBT – Parvozlarning xavfsizligini boshqarish tizimi;

RM – rayon markazi;

SHFB BM HS - samoviy hududdan foydalanish boshqarmasi Bosh markazi, harbiy sektori;

SHFB BM FS – samoviy hududdan foydalanish boshqarmasi Bosh markazi, fuqaro sektori;

SHFB YT BM FS – samoviy hududdan foydalanish boshqarmasi yagona tizimi Bosh markazining fuqaro sektori;

SHFB YT FS RM – samoviy hududdan foydalanish boshqarmasi yagona tizimi
fuqaro sektori rayon markazi;

UTEK – uchuvchilar-tibbiy ekspert komissiyasi;

UUA – uchuvchisiz uchish apparatlari;

YuSH – yuqori samoviy hudud.

II. Kasbiy standartning pasporti

1.	Kasbiy standartning nomi:	Havodagi harakatga xizmat ko'rsatish bo'yicha dispatcher	
2.	Kasbiy faoliyatning asosiy maqsadi:	<p>Havodagi harakatga xizmat ko'rsatishning vazifalariga quyidagilar kiradi:</p> <p>a) nazorat qilinadigan havo kengligida havo kemalari o'rtasidagi to'qnashuvning oldini olish;</p> <p>b) manyovr maydonidagi havo kemalari va shu maydondagi to'siqlar bilan to'qnashib ketishni oldini olish;</p> <p>d) havodagi harakatning tartiblangan oqimini tezlatish va saqlab turish;</p> <p>e) parvozlarni xavfsiz va samarali bajarish uchun zarur bo'lgan konsultatsiyalar va ma'lumotlarni taqdim etish;</p> <p>f) qidiruv-qutqaruv xizmatlarining yordamiga muhtoj bo'lgan havo kemalari haqida tegishli tashkilotlarni xabardor qilish va bunday tashkilotlarga kerakli yordamni ko'rsatish.</p>	
3.	IFUT bo'yicha seksiya, bo'lim, guruh, sinf va kichik sinf:	<p>H seksiya Tashish va saqlash;</p> <p>52 Omborlarga joylashtirish, saqlash va yordamchi transport faoliyati;</p> <p>52.2 Transportda tashish bo'yicha yordamchi faoliyat;</p> <p>52.23 Havo transporti sohasidagi xizmatlar</p> <p>52.23.0 Havo transporti sohasidagi xizmatlar</p>	
4.	Kasbiy standartning qisqacha mazmuni:	<p>Havo kemalarining parvozini xavfsiz, uzluksiz va tartibli boshqarishni ta'minlaydi. Dispatcher uchish va qo'nish jarayonlarini muvofiqlashtiradi, havo kemalari o'rtasida xavfsiz masofani saqlaydi, ob-havo va havo holatini hisobga olib tezkor qarorlar qabul qiladi hamda favqulodda vaziyatlarda parvoz xavfsizligini ta'minlaydi.</p>	
5.	Qamrab olingan kasblar ro'yxati va malaka darajasi:	Kasblar kodi va nomi:	TMR dagi malaka darajasi:
31540016 Havodagi harakatni boshqarish dispatcheri		6	
31540017 Havodagi harakatni boshqarish dispatcheri-inspektori		6	
31540018 Havodagi harakatni boshqarish dispatcheri-yo'riqchisi		6	

III. Kasbiy faoliyat turining funksional xaritasi

Kasblar		Mehnat funksiyalari		Mehnat vazifalari	
T/r	Kodi va nomi	Kodi	Nomi	Kodi	Nomi
1	31540016 Havodagi harakatni boshqarish dispetcheri	A1.6	Javobgarlik hududidagi sharoitlarni tahlil qilib HHXkni amalga oshirish	A1.01.6	Javobgarlik hududidagi havo, metereologik, aeronavigatsion sharoitni bilish va tahlil qilish. Mavjud bo'lgan rejim, cheklashlar, taqiqlar haqida ma'lumotga ega bo'lish, bu sharoitlarni inobatga olgan holda HHXkni amalga oshirish
		A2.6	Parvozlarning xavfsizligini ta'minlagan holda havo kemalari eshelonlashini amalga oshirish	A2.02.6	Parvozlarning eshelonlash xavfsizligiga rioya qilgan holda havo kemalari orasidagi eshelonlashni amalga oshirish, aerodrom rayonida havo kemalarning kirish va qo'nish navbatini tartibga solish
2	31540017 Havodagi harakatni boshqarish dispetcheri-inspektor	B1.6	Havodagi harakatni tashkil etish va xizmat ko'rsatish sohasida me'yoriy va uslubiy hujjatlarni ishlab chiqish va takomillashtirish, HHXK xizmatlari faoliyati, texnologik intizomi va kasbiy tayyorgarligini nazorat qilish, shuningdek tarkibiy bo'linmalar bilan hamkorlikni tashkil etish	B1.01.6	HHB AT Markazi/HHB HB boshlig'iga, HHXk xizmati rahbar tarkibiga HHXk xizmati mutaxassislari ishini HHXkni reglamentlovchi hujjatlar talablariga binoan tashkil qilish, rejalashtirish masalalarida yordam berish va nazorat qilish
				B1.02.6	Tarkibiy bo'linmalarining HHXK xizmatlari texnologik intizomini tekshirish
				B1.03.6	Ma'lumotlarni to'plash, tahlil qilish va tarkibiy bo'linma mutaxassislari reytingini tuzish bo'yicha ishlarni amalga oshirish
		B2.6	Tarkibiy bo'linmalarining HHXK xizmatlari texnologik intizomini tekshirish	B2.01.6	O'rnatilgan jadvalga muvofiq, tarkibiy bo'linmalarga HHB dispetcherlarining xizmat faoliyati jarayonida ekipajlar bilan amalga oshirgan radioaloqalarini tekshirish maqsadida radioaloqa yozuvlaridan ko'chirmalar buyurtma qilish
				B2.02.6	Kelib tushgan radioaloqa yozuvlaridan ko'chirmalarni tahlil qilish

				B3.03.6	Radioaloqa yozuvlaridan ko'chirmalarning tahlil natijalariga ko'ra kamchiliklar aniqlangan taqdirda, kamchiliklarni bartaraf etish bo'yicha ko'rsatmalar berish
3	31540018 Havodagi harakatni boshqarish dispetcheri-yo'riqchisi	D1.6	HHXK xizmati mutaxassislarining tibbiy guvohlik, malaka oshirish, ICAO darajasi va trenajor tayyorgarliklaridan o'z vaqtida o'tishini, shuningdek parvozlar xavfsizligi bo'yicha ma'lumotlarni belgilangan muddatda o'rganish, to'plash, saqlash va mutaxassislarga yetkazishni nazorat qilish	D1.01.6	HHB AT Markazi/HHB HB boshlig'iga, HHXk xizmati rahbar tarkibiga HHXk xizmati mutaxassislari ishini HHXkni reglamentlovchi hujjatlar talablariga binoan tashkil qilish, rejalashtirish masalalarida yordam berish va nazorat qilish
				D1.02.6	HHTq bo'yicha hujjatlar, instruktiv va so'rov materiallarini ishlab chiqishda ishtirok etish
		D2.6	HHXK xizmati faoliyatini reglamentlovchi hujjatlar asosida tashkil etish va rejalashtirishda rahbariyatga yordam berish, shuningdek auditlar va aviatsion hodisalar natijalariga ko'ra aniqlangan nomuvofiqliklarni bartaraf etish bo'yicha tadbirlarni muvofiqlashtirishda ishtirok etish	D2.01.6	Ichki va tashqi auditlar, aviatsion hodisalarni tekshirish natija xulosalariga ko'ra parvozlar xavfsizligi masalalarida aniqlangan nomuvofiqliklarni bartaraf etishda muvofiqlashtiruvchi tadbirlar ishlab chiqishda ishtirok etish

IV. Kasblar xaritasi va mehnat funksiyalari tavsifi

Kasbning nomi:	Havodagi harakatni boshqarish dispetcheri
Mashg'ulot nomining kodi:	31540
TMR bo'yicha malaka darajasi:	6
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Malakani baholash markazida tavsiya etilmaydi
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	-
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	<p>Maxsus ruhsatlar:</p> <p>HHXkni amalga oshiruvchi mutaxassislariga quyidagi umumiy talablar qo'yiladi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kunduzgi ta'lim bo'yicha kasb-hunar ta'limi to'g'risidagi tegishli hujjatning mavjudligi kasb bo'yicha o'qitish yoki HHB mutaxassisligi bo'yicha qayta tayyorlash shakli; - 21 yoshdan kichik bo'lmagan; - davlat va rus tillarini ta'minlaydigan darajada bilish o'z funksional vazifalarini bajarish; - kasbiy ingliz tilini to'rtinchi darajadan past bo'lmagan darajada bilish; <p>ICAOning til bilish shkalasi bo'yicha (sertifikat);</p> <ul style="list-style-type: none"> - TUEKning HHB dispetcheri bo'lib ishlashga yaroqliligi to'g'risidagi tibbiy xulosasi; <p>HHB dispetcheri guvohnomasi (ushbu guvohnoma olish uchun nomzodlardan tashqari) Guvohnomalar va dastlabki ruxsatnoma (malaka belgisi) HHB dispetcheri).</p> <p>Ishga munosabat va xulq-atvor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi, qonun hujjatlari talablari, O'zR transport Vazirligi, O'zR "O'zaviatsiya" Agentligi, "O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK hujjatlarining HHXkga taalluqli qismlarini bilish va bajarish; - Mehnat, texnologik intizom, ichki mehnat tartib qoidalariga, o'dob-axloq qoidalariga, mehnat muhofazasi qoidalariga, yong'in xavfsizligi qoidalariga, ishlab chiqarish sanitariyasi qoidalariga rioya qilish; - Navbatchilikni qabul qilishdan avval o'z vaqtida tibbiy ko'rikdan o'tish, tibbiy shahodatlikdan (UTEK) o'tish, malaka oshirish kurslari, ICAO shkalasi bo'yicha ingliz tili bilimi darajasini tasdiqlash, trenajor tayyorgarlik muddatlariga amal qilish; - o'z tajribasini hamkasblari bilan bo'lishish; - jamoa bilan inoq ishlash; - o'z vazifalariga bog'liq yangilik va innovatsiyalarni kuzatib borish, o'zlashtirish va joriy qilish.
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	Bakalavriat

Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	-	
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:	-	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	-	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
A1.6- Javobgarlik hududidagi sharoitlarni tahlil qilib HHXkni amalga oshirish	A1.01.6- Javobgarlik hududidagi havo, metereologik, aeronavigatsion sharoitni bilish va tahlil qilish. Mavjud bo'lgan rejim, cheklashlar, taqiqlar haqida ma'lumotga ega bo'lish, bu sharoitlarni inobatga olgan holda HHXkni amalga oshirish	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Havodagi harakatni boshqarish dispetcheri smenadan oldingi instruktajda, hamda smena davomida kelib tushayotgan operativ malumotlar yordamida o'ziga tegishli bo'lgan javobgarlik hududidagi havodagi vaziyatni hamda aeronavigatsion sharoitni bilish va tahlil qilish
		2. SHFB BM HS tomonidan havo hududida kiritiladigan rejim, cheklashlar va ta'qiqlar haqida ma'lumotlarni to'plash, HK ekipajlariga o'z vaqtida yetkazish va ularni inobatga olgan holda havodagi harakatni boshqarish
		3. Ish joyida HHB avtomatlashtirilgan tizimida (AJJ) (tizimlar mavjud bo'lsa) tegishli avtorizatsiyadan o'tgan holda navbatchilikni qabul qilish/topshirish
		4. Navbatchilikni topshirgani/qabul qilgani haqida Parvozlar rahbari (HHB katta dispetcheriga) axborot berish
		Ko'nikmalar:
		SHFB BM HS, kuzatish meteorologiya stansiya, hamda qo'shni dispetcherlik punktlari bilan operativ hamkorlikda ishlash
		Bilimlar:
		O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi, qonun hujjatlari talablari, O'zR transport Vazirligi, O'zR «O'zaviatsiya» Agentligi, "O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK hujjatlarining HHXkga taalluqli qismlari
O'rnatilgan tartibga binoan ishchi hujjatlarni yuritishni amalga oshirish va Parvozlar rahbari (katta dispetcher)ga o'z vaqtida zaruriy ma'lumotlarni taqdim etish asoslari		
Mehnat muxofazasi, texnika xavfsizligi va yong'in xavfsizligi me'yor va qoidalari hamda O'zR mehnat qonunchiligi asoslari		
"O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK parvozlar xavfsizligi, sifat menejmenti tizimi sohasidagi siyosati va Parvozlar xavfsizligini boshqarish tizimining asosiy prinsiplari		

	<p>A1.02.6- Parvozlarning eshelonlash xavfsizligiga rioya qilgan holda havo kemalari orasidagi eshelonlashni amalga oshirish, aerodrom rayonida havo kemalarining kirish va qo'nish navbatini tartibga solish.</p>	<p>Mehnat harakatlari:</p> <p>1. O'zbekiston Respublikasi havo bo'shlig'idan foydalanish qoidasi va O'zbekiston Respublikasi aviatsiya qoidalarida (AQ-91) ko'rsatilgan minimal eshelonlash qoidalariga muvofiq HK orasidagi havfsiz masofalarni HKning tezligi, balandligi va yo'nalishlarini o'zgartirgan holda havfsiz intervallarni ta'minlash</p> <p>2. HKlarining tezligi, balandligi va yo'nalishlarini o'zgartirgan holda HKlarining O'zbekiston Respublikasi xududida joylashgan aerodromlariga uchib kelayotgan va ulardan uchib ketayotgan HKlarining uzluksiz qatnovini ta'minlash</p> <p>Ko'nikmalar:</p> <p>Parvozlarning eshelonlash xavfsizligiga rioya qilgan holda havo kemalari orasidagi eshelonlashni amalga oshirish, aerodrom rayonida havo kemalarining kirish va qo'nish navbatini tartibga solish</p> <p>Aerodromlarda joylashgan navigatsiya, lokatsiya hamda aloqa uskunalarida mustaqil ishlash va uskunalar avariya xolatlarida choralar ko'rish</p> <p>Bilimlar:</p> <p>O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi, qonun hujjatlari talablari, O'zR transport Vazirligi, O'zR «O'zaviatsiya» Agentligi, "O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK hujjatlarining HHXkga taalluqli qismlari</p> <p>O'rnatilgan tartibga binoan ishchi hujjatlarni yuritishni amalga oshirish va Parvozlarning rahbari (katta dispetcher)ga o'z vaqtida zaruriy ma'lumotlarni taqdim etish tamoyillari</p> <p>Mehnat muxofazasi, texnika xavfsizligi va yong'in xavfsizligi me'yor va qoidalari</p> <p>O'zR mehnat qonunchiligi asoslari</p> <p>"O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK parvozlarning xavfsizligi, sifat menejmenti tizimi sohasidagi siyosati va Parvozlarning xavfsizligini boshqarish tizimining asosiy prinsiplari</p>
	<p>Mas'uliyat va mustaqillik:</p>	<p>1. HHB dispetcheri O'zbekiston Respublikasi qonunchiligida ko'rsatilgan tartib asosida o'z lavozim majburiyatlarini kerakli darajada bajarmaganligi uchun javobgardir.</p>
<p>Texnik va/yoki texnologik talab</p>		<p>1. Havodagi harakatni boshqarish (HHB) jarayonida foydalaniladigan avtomatlashtirilgan ish joylari (AIJ), radiolokatsion kuzatuv tizimlari, navigatsiya va aloqa tizimlarini mukammal bilish va ulardan samarali foydalanish;</p> <p>2. Aeronavigatsion, meteorologik va operativ ma'lumotlarni qabul qilish, qayta ishlash va real vaqt rejimida qo'llash;</p> <p>3. Havo kemalari harakatini boshqarishda zamonaviy dasturiy ta'minot va texnik vositalar orqali xavfsiz eshelonlashni ta'minlash;</p>

	<p>4. Aloqa vositalari (radioaloqa, ma'lumot uzatish tizimlari) orqali ekipajlar va qo'shni dispetcherlik punktlari bilan uzluksiz va aniq axborot almashinuvini ta'minlash;</p> <p>5. Texnik vositalarning ishlash holatini kuzatish va aniqlangan kamchiliklar yuzasidan tegishli choralarni ko'rish;</p> <p>6. Parvozlarning xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan texnologik jarayonlar, reglamentlar va yo'riqnomalarga qat'iy rioya qilish.</p>
--	---

Kasbning nomi:	Havodagi harakatni boshqarish dispetcheri-inspektor	
Mashg'ulot nomining kodi:	31540	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	6	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Malakani baholash markazida tavsiya etilmaydi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	-	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	<p>Maxsus ruhsatlar: Havodagi harakatni boshqarish dispetcheri-inspektor lavozimga oliy aviatsion ma'lumotli, tashkilotchilik qobiliyatiga ega, amaliy tajriba va HHXK xizmatida mutaxassisligi bo'yicha besh yildan kam bo'lmagan ish stajiga ega, ICAO til bilimlari shkalasining to'rtinchidan kam bo'lmaganingliz tilini kasbiy talablariga muvofiqligi hamda O'zbekiston Respublikasi fuqaro aviatsiyasi aviatsion xodimlar tibbiy guvohlik to'g'risida Ishga munosabat va xulq-atvor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi, qonun hujjatlari talablari, O'zR transport Vazirligi, O'zR "O'zaviatsiya" Agentligi, "O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK hujjatlarining HHXkga taalluqli qismlarini bilish va bajarish; - Mehnat, texnologik intizom, ichki mehnat tartib qoidalariga, odob-axloq qoidalariga, mehnat muhofazasi qoidalariga, yong'in xavfsizligi qoidalariga, ishlab chiqarish sanitariyasi qoidalariga rioya qilish; - Navbatchilikni qabul qilishdan avval o'z vaqtida tibbiy ko'rikdan o'tish, tibbiy shahodatlikdan (UTEK) o'tish, malaka oshirish kurslari, ICAO shkalasi bo'yicha ingliz tili bilimi darajasini tasdiqlash, trenajor tayyorgarlik muddatlariga amal qilish; - o'z tajribasini hamkasblari bilan bo'lishish; - jamoa bilan inoq ishlash; - o'z vazifalariga bog'liq yangilik va innovatsiyalarni kuzatib borish, o'zlashtirish va joriy qilish. 	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	Bakalavriat	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	-	
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:	-	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	-	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:

Mehnat funksiyalarining tasnifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
<p>B1.6- Havodagi harakatni tashkil etish va xizmat ko'rsatish sohasida me'yoriy va uslubiy hujjatlarni ishlab chiqish va takomillashtirish, HHXK xizmatlari faoliyati, texnologik intizomi va kasbiy tayyorgarligini nazorat qilish, shuningdek tarkibiy bo'linmalar bilan hamkorlikni tashkil etish</p>	<p>B1.01.6 - HHB AT Markazi/HHB HB boshlig'iga, HHXk xizmati rahbar tarkibiga HHXk xizmati mutaxassislari ishini HHXkni reglamentlovchi hujjatlar talablariga binoan tashkil qilish, rejalashtirish masalalarida yordam berish va nazorat qilish</p>	<p>O'qitish natijalari</p> <p>Mehnat harakatlari:</p> <p>1. Davlat idoralari, xalqaro tashkilotlar, auditlar hamda boshqa korxonalaridan hujjatlarga kelib tushayotgan taklif va o'zgartirishlarni inobatga olgan holda, HHB AT Markazi va HHB bo'linmalarida amaldagi hujjatlar, qoidalar hamda ish texnologiyalariga tegishli o'zgartirishlar kiritilishiga ko'maklashish</p> <p>2. Audit tekshiruvi doirasida HHB AT Markazi va HHB bo'linmalariga tashrif buyurilganda, ichki hamda normativ-huquqiy hujjatlarga o'z vaqtida kelib tushayotgan o'zgartirish va qo'shimchalarning kiritilishini nazoratga olish</p> <p>3. Havodagi harakatni boshqarish mutaxassislarining amaliy va nazariy bilim darajasini tekshirish</p> <p>Ko'nikmalar:</p> <p>HHTq da qo'llaniladigan me'yoriq huquqiy hujjatlarni bilish va ularga tegishli o'zgartirishlarni kiritish</p> <p>Parvozlarda xavfsizligi masalalarida aniqlangan kamchiliklarni o'z vaqtida aniqlashda faol ishtirok etish</p> <p>Bilimlar:</p> <p>O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi, qonun hujjatlari talablari, O'zR transport Vazirligi, O'zR «O'zaviatsiya» Agentligi, "O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK hujjatlarining HHXkga taalluqli qismlari</p> <p>O'rnatilgan tartibga binoan ishchi hujjatlarni yuritishni amalga oshirish va Parvozlarda rahbari (katta dispatcher)ga o'z vaqtida zaruriy ma'lumotlarni taqdim etish asoslari</p> <p>Mehnat muxofazasi, texnika xavfsizligi va yong'in xavfsizligi me'yori va qoidalari; O'zR mehnat qonunchiligi asoslari</p> <p>"O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK parvozlarda xavfsizligi, sifat menejmenti tizimi sohasidagi siyosati va Parvozlarda xavfsizligini boshqarish tizimining asosiy prinsiplari</p>
		<p>Mehnat harakatlari:</p> <p>1. HHB boshqarish mutaxassislarining ish jarayonida yo'l qo'yilayotgan xato va kamchiliklarini ish jarayonidan qilingan ko'chirmalari yordamida tekshirish, aniqlash va kelgusida bartaraf qilish</p> <p>2. Kerak bo'lganda navbatdan tashqari audio ko'chirmalarni tayyorlash va HHB mutaxassislari</p>

	<p>B1.02.6 - Tarkibiy bo'linmalarining HHXK xizmatlari texnologik intizomini tekshirish</p>	<p>ishini tahlil qilgan holda rahbariyatga hisobot tayyorlash</p> <p>Ko'nikmalar:</p> <p>HHB mutaxassislari ish texnologiyalarini, O'zbekiston Respublikasida joylashgan aerodromlarning parvozlarni amalga oshirish bo'yicha yo'riqnomalarining asosiy ma'lumotlari bilan ishlash</p> <p>Tahlillar davomida aniqlangan kamchiliklar va takliflarni tarkibiy bo'linmalarga jo'natish</p> <p>Bilimlar:</p> <p>O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi, qonun hujjatlari talablari, O'zR transport Vazirligi, O'zR «O'zaviatsiya» Agentligi, "O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK hujjatlarining HHXkga taalluqli qismlari</p> <p>O'rnatilgan tartibga binoan ishchi hujjatlarni yuritishni amalga oshirish va Parvozlarni rahbari (katta dispetcher)ga o'z vaqtida zaruriy ma'lumotlarni taqdim etish tamoyillari</p> <p>Mehnat muxofazasi, texnika xavfsizligi va yong'in xavfsizligi me'yor va qoidalari; O'zR mehnat qonunchiligi asoslari</p> <p>"O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK parvozlarni xavfsizligi, sifat menejmenti tizimi sohasidagi siyosati va Parvozlarni xavfsizligini boshqarish tizimining asosiy prinsiplari</p>
	<p>B1.03.6 - Ma'lumotlarni to'plash, tahlil qilish va tarkibiy bo'linma mutaxassislari reytingini tuzish bo'yicha ishlarni amalga oshirish</p>	<p>Mehnat harakatlari:</p> <p>1. Har chorakda tarkibiy bo'linmalar tomonidan taqdim etilgan o'z mutaxassislari haqidagi ma'lumotlar asosida HHB mutaxassislari hamda hududiy bo'linmalarining reytingini shakllantirish</p> <p>2. Tahlillar asosida shakllantirilgan reytingni "O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK rahbariyatiga belgilangan muddatlarda taqdim etish</p> <p>3. Ma'lumotlarni tahlil qilish maqsadida barcha tarkibiy bo'linmalar bilan bevosita muloqotda bo'lish</p> <p>Ko'nikmalar:</p> <p>Ma'lumotlarni to'plash jarayonida betaraflik bo'lish va sinchkovlik qobiliyatlariga ega bo'lish</p> <p>Bilimlar:</p> <p>O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi, qonun hujjatlari talablari, O'zR transport Vazirligi, O'zR «O'zaviatsiya» Agentligi, "O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK hujjatlarining HHXkga taalluqli qismlari</p> <p>O'rnatilgan tartibga binoan ishchi hujjatlarni yuritishni amalga oshirish va Parvozlarni rahbari (katta dispetcher)ga o'z vaqtida zaruriy ma'lumotlarni taqdim etish prinsiplari</p>

		Mehnat muxofazasi, texnika xavfsizligi va yong'in xavfsizligi me'yor va qoidalari; O'zR mehnat qonunchiligi asoslari
		"O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK parvozlari xavfsizligi, sifat menejmenti tizimi sohasidagi siyosati va Parvozlari xavfsizligini boshqarish tizimining asosiy prinsiplari
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Havodagi harakatni boshqarish dispetcher-inspektori O'zbekiston Respublikasi qonunchiligida ko'rsatilgan tartib asosida o'z lavozim majburiyatlarini bajarmaganligi uchun javobgarlik
B2.6 - Tarkibiy bo'linmalarning HHXk xizmatlari texnologik intizomini tekshirish	B2.01.6 - O'rnatilgan jadvalga muvofiq, tarkibiy bo'linmalarga HHB dispetcherlarining xizmat faoliyati jarayonida ekipajlar bilan amalga oshirgan radioaloqalarini tekshirish maqsadida radioaloqa yozuvlaridan ko'chirmalar buyurtma qilish	Mehnat harakatlari:
		1. Yilning har choragida hududiy bo'linmalarining texnologik intizomini nazorat qilish maqsadida ekipajlar bilan amalga oshirilgan radioaloqalarni tekshirish jadvalini tuzish
		2. Texnologik intizomni tekshirish jadvaliga muvofiq, ekipajlar bilan amalga oshirilgan radioaloqa yozuvlarini tahlil qilish uchun hududiy bo'linmalardan qabul qilib olish
		Ko'nikmalar:
		Tarkibiy bo'linmalar bilan bevosita aloqa qilish
		Parvozlari xavfsizligini boshqarish bo'yicha qo'llanmaning texnologik xaritalaridan foydalanish
		Bilimlar:
		O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi, qonun hujjatlari talablari, O'zR transport Vazirligi, O'zR «O'zaviatsiya» Agentligi, "O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK hujjatlarining HHXkga taalluqli qismlari
		O'rnatilgan tartibga binoan ishchi hujjatlarni yuritishni amalga oshirish va Parvozlari rahbari (katta dispetcher)ga o'z vaqtida zaruriy ma'lumotlarni taqdim etish asoslari
		Mehnat muxofazasi, texnika xavfsizligi va yong'in xavfsizligi me'yor va qoidalari; O'zR mehnat qonunchiligi asoslari
		"O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK parvozlari xavfsizligi, sifat menejmenti tizimi sohasidagi siyosati va Parvozlari xavfsizligini boshqarish tizimining asosiy prinsiplari
B2.02.6 Kelib tushgan radioaloqa yozuvlaridan ko'chirmalarni tahlil qilish		Mehnat harakatlari:
		1. Kelib tushgan radioaloqa yozuvlarini O'zbekiston Respublikasi aviatsiya qoidalari muvofiqligini tekshirish
		2. Tahlillarni bevosita hududiy bo'linmalari yo'riqchilar (rahbarlar) tarkibi bilan muhokama qilish
		Ko'nikmalar:

		<p>Havo harakatini tashkil etish sohasida qo'llaniladigan normativ-huquqiy hujjatlar, aviatsiya qoidalari va ichki yo'riqnomalarni amaliyotda qo'llash</p> <p>Radioaloqa yozuvlarini belgilangan talablar asosida tahlil qilish, aniqlangan holatlar yuzasidan xulosa tayyorlash va tegishli takliflar ishlab chiqish</p> <p>Hududiy bo'linmalarining dispetcherlik punktlari faoliyati, ish jarayoni hamda mahalliy xususiyatlarini inobatga olgan holda baholash ishlarini olib borish</p> <p>Tahlil natijalarini hududiy bo'linmalar rahbar va yo'riqchilar tarkibi bilan kasbiy muhokama qilish hamda amaliy tavsiyalar berish</p> <p>Bilimlar:</p> <p>O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi, qonun hujjatlari talablari, O'zR transport Vazirligi, O'zR «O'zaviatsiya» Agentligi, "O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK hujjatlarining HHXkga taalluqli qismlari</p> <p>O'rnatilgan tartibga binoan ishchi hujjatlarni yuritishni amalga oshirish va Parvozlari rahbari (katta dispetcher)ga o'z vaqtida zaruriy ma'lumotlarni taqdim etish asoslari</p> <p>Mehnat muxofazasi, texnika xavfsizligi va yong'in xavfsizligi me'yor va qoidalari; O'zR mehnat qonunchiligi asoslari</p> <p>"O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK parvozlari xavfsizligi, sifat menejmenti tizimi sohasidagi siyosati va Parvozlari xavfsizligini boshqarish tizimining asosiy prinsiplari</p>
	<p>B2.03.6 - Radioaloqa yozuvlaridan ko'chirmalarning tahlil natijalariga ko'ra kamchiliklar aniqlangan taqdirda, kamchiliklarni bartaraf etish bo'yicha ko'rsatmalar berish</p>	<p>Mehnat harakatlari:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Radioaloqa yozuvlaridan ko'chirmalarning tahlilini qilish maqsadida texnologik kartalardan foydalanish 2. Radioaloqa yozuvlaridan ko'chirmalarning tahlili natijalari bilan hududiy bo'linmalar rahbarlari va PXBT va SMT boshqarmasi boshlig'ini tanishtirish 3. Tahlil natijalariga ko'ra tahlillarda kamchiliklar aniqlangan taqdirda kamchiliklarni bartaraf etish maqsadida HHB dispetcherlariga individual topshiriqlar berish va kelgusida ushbu kamchiliklarga yo'l qo'ymaslik choralarini ko'rish <p>Ko'nikmalar:</p> <p>O'zbekiston Respublikasi aviatsiya qoidalarining radioaloqa olib borish borasidagi talablarga rioya qilish</p> <p>Belgilagan tartibga ko'ra texnologik kartalarni rasmiylashtirish</p> <p>Bilimlar:</p> <p>O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi, qonun hujjatlari talablari, O'zR transport Vazirligi, O'zR</p>

		<p>«O'zaviatsiya» Agentligi, "O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK hujjatlarining HHXkga taalluqli qismlari</p> <p>O'rnatilgan tartibga binoan ishchi hujjatlarni yuritishni amalga oshirish va Parvozlarning rahbari (katta dispetcher)ga o'z vaqtida zaruriy ma'lumotlarni taqdim etish asoslari</p> <p>Mehnat muxofazasi, texnika xavfsizligi va yong'in xavfsizligi me'yor va qoidalari; O'zR mehnat qonunchiligi asoslari</p> <p>"O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK parvozlarning xavfsizligi, sifat menejmenti tizimi sohasidagi siyosati va Parvozlarning xavfsizligini boshqarish tizimining asosiy prinsiplari</p>
	<p>Mas'uliyat va mustaqillik:</p>	<p>Havodagi harakatni boshqarish dispetcher-inspektori O'zbekiston Respublikasi qonunchiligida ko'rsatilgan tartib asosida o'z lavozim majburiyatlarini kerakli darajada bajarmaganligi uchun javobgardir.</p>
<p>Texnik va/yoki texnologik talab</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Havodagi harakatni boshqarish tizimlari, avtomatlashtirilgan dispetcherlik ish joylari (AIJ), radioaloqa yozuv tizimlari va monitoring vositalarini mukammal bilish va ulardan foydalanish; 2. HHXK faoliyatini tartibga soluvchi texnologik jarayonlar, reglamentlar va normativ hujjatlarni ishlab chiqish, takomillashtirish va amalda qo'llash; 3. Radioaloqa yozuvlarini qabul qilish, saqlash, qayta ishlash va tahlil qilish uchun zamonaviy texnik vositalardan foydalanish; 4. Ma'lumotlarni yig'ish, qayta ishlash va reyting tizimlarini shakllantirishda axborot texnologiyalaridan foydalanish; 5. Texnik vositalar va tizimlarda aniqlangan kamchiliklarni tahlil qilish hamda ularni bartaraf etish bo'yicha texnologik choralarni ishlab chiqish. 	

Kasbning nomi:	Havodagi harakatni boshqarish dispetcheri-yo'riqchisi	
Mashg'ulot nomining kodi:	31540	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	6	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Malakani baholash markazida tavsiya etilmaydi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	-	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	<p>Maxsus ruhsatlar:</p> <p>HHB dispetcheri- instruktori oliy aviatsion ma'lumotga, amaliy ish tajribasiga va HHXk xizmatida mutaxassisligi bo'yicha 5 yildan kam bo'lmagan ish stajiga ega, taaluqli malaka talablariga va alohida qaydlarga ega amaldagi guvohnomasi bo'lgan professional aviatsion ingliz tilini ICAO tillar bilimi shkalasining to'rtinchidan kam bo'lmagan darajasi talablariga javob beradigan, shuningdek O'zbekiston Respublikasi fuqaro aviatsiyasi aviatsion xodimlarining 21 yoshga to'lgan bo'lishi; erkak (ayol);</p> <p>Ishga kirishda dastlabki maxsus (Tibbiyot uchuvchilar ekspert komissiyasi) tibbiy ko'rikdan o'tgan bo'lishi;</p> <p>Mustaqil ishlash uchun ruxsatga ega bo'lishi;</p> <p>Ishga munosabat va xulq-atvor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi, qonun hujjatlari talablari, O'zR transport Vazirligi, O'zR "O'zaviatsiya" Agentligi, "O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK hujjatlarining HHXkga taalluqli qismlarini bilish va bajarish; - Mehnat, texnologik intizom, ichki mehnat tartib qoidalariga, odob-axloq qoidalariga, mehnat muhofazasi qoidalariga, yong'in xavfsizligi qoidalariga, ishlab chiqarish sanitariyasi qoidalariga rioya qilish; - o'z tajribasini hamkasblari bilan bo'lishish; - jamoa bilan inoq ishlash; - o'z vazifalariga bog'liq yangilik va innovatsiyalarni kuzatib borish, o'zlashtirish va joriy qilish. 	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	Bakalavriat	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	-	
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:	-	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	-	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:

Mehnat funksiyalarining tasnifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
<p>D1.6 – HHXK xizmati mutaxassislarining tibbiy guvohlik, malaka oshirish, ICAO darajasi va trenajor tayyorgarliklaridan o'z vaqtida o'tishini, shuningdek parvozlar xavfsizligi bo'yicha ma'lumotlarni belgilangan muddatda o'rganish, to'plash, saqlash va mutaxassislarga yetkazishni nazorat qilish</p>	<p>D1.01.6 - HHB AT Markazi/HHB HB boshlig'iga, HHXk xizmati rahbar tarkibiga HHXk xizmati mutaxassislari ishini HHXkni reglamentlovchi hujjatlar talablariga binoan tashkil qilish, rejalashtirish masalalarida yordam berish va nazorat qilish</p>	<p>O'qitish natijalari</p>
		<p>Mehnat harakatlari:</p>
		<p>1. HHXk xizmati mutaxassislarining har oylik ish jadvallarini ishlab chiqarishga zarar ko'rsatmagan holda, hamda HHB dispetcherlari va BRTning toliqish normalarini hisobga olgan holda tuzish</p>
		<p>2. HHB dispetcherlarining malaka oshirish kurslariga o'z vaqtida yuborilishini, UTEKdan belgilangan muddatlarda o'tishlarini nazorat qilsih</p>
		<p>Ko'nikmalar:</p>
		<p>HHXk xizmati mutaxassislari hamda HHB dispetcherlarining ish jadvallarini ishlab chiqarish uzluksizligini, mehnat va dam olish rejimini, shuningdek toliqish normalarini inobatga olgan holda tuzish</p>
		<p>HHB dispetcherlarining malaka oshirish kurslari va UTEKdan o'tish muddatlarini rejalashtirish, nazorat qilish hamda tegishli hujjatlarni yuritish</p>
		<p>HHTq bo'yicha hujjatlar, instruktiv va so'rov materiallarini ishlab chiqish, rasmiylashtirish va amaliyotga tatbiq etish</p>
		<p>Xizmat faoliyatida kompyuter texnikasi, maxsus dasturlar va boshqa zarur uskunalardan samarali foydalanish</p>
		<p>Jamoa faoliyatini muvofiqlashtirish</p>
		<p>Bilimlar:</p>
		<p>O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi, qonun hujjatlari talablari, O'zR transport Vazirligi, O'zR «O'zaviatsiya» Agentligi, "O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK hujjatlarining HHXkga taalluqli qismlari</p>
		<p>O'rnatilgan tartibga binoan ishchi hujjatlarni yuritishni amalga oshirish va Parvozlar rahbari (katta dispetcher)ga o'z vaqtida zaruriy ma'lumotlarni taqdim etish asoslari</p>
		<p>Mehnat muxofazasi, texnika xavfsizligi va yong'in xavfsizligi me'yor va qoidalari; O'zR mehnat qonunchiligi asoslari</p>
		<p>"O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK parvozlar xavfsizligi, sifat menejmenti tizimi sohasidagi siyosati va Parvozlar xavfsizligini boshqarish tizimining asosiy prinsiplari</p>
<p>Mehnat harakatlari:</p>		
<p>1. "O'zaviatsiya" agentligi, "O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK rahbarlik tarkibidan kelib tushayotgan ko'rsatma, talab va takliflarni</p>		

	D1.02.6 - HHTq bo'yicha hujjatlar, instruktiv va so'rov materiallarini ishlab chiqishda ishtirok etish	inobatga olgan xolda HHB mutaxassislariga ish jarayonida ishlatiladigan HHTq bo'yicha hujjatlar, instruktiv va so'rov materiallarini ishlab chiqish
		2. HHXk xizmati tahlillari, metodik yig'ilishlarini o'tkazish uchun materiallar tayyorlash
		3. Belgilangan muddatda HHXk xizmatiga kelib tushayotgan parvozlarning xavfsizligi haqidagi ma'lumotlarni o'rganish, ma'lumotlarni to'plash va saqlash va HHXk xizmati mutaxassislariga yetkazish
		Ko'nikmalar:
		HHTq bo'yicha hujjatlar, instruktiv va so'rov materiallarini rahbariyat ko'rsatmalari, amaldagi normativ talablar hamda amaliy ehtiyojlardan kelib chiqib ishlab chiqish va rasmiylashtirish
		HHXk xizmati tahlillari va metodik yig'ilishlarini tashkil etish uchun zarur axborot, tahliliy va uslubiy materiallarni tayyorlash
		Parvozlarning xavfsizligiga oid kelib tushayotgan ma'lumotlarni belgilangan tartibda o'rganish, tahlil qilish, tizimlashtirish, saqlash va mutaxassislarga o'z vaqtida yetkazish
		Xizmat faoliyatida kompyuter texnikasi, axborot-kommunikatsiya vositalari hamda boshqa zarur uskunalardan samarali foydalanish
		Xizmat hujjatlari va ma'lumotlari bilan ishlashda aniqlik, tizimlilik va belgilangan tartiblarga rioya etish
		Bilimlar:
		O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi, qonun hujjatlari talablari, O'zR transport Vazirligi, O'zR «O'zaviatsiya» Agentligi, "O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK hujjatlarining HHXkga taalluqli qismlari
		O'rnatilgan tartibga binoan ishchi hujjatlarni yuritishni amalga oshirish va Parvozlarning rahbari (katta dispetcher)ga o'z vaqtida zaruriy ma'lumotlarni taqdim etish asoslari
		Mehnat muxofazasi, texnika xavfsizligi va yong'in xavfsizligi me'yor va qoidalari; O'zR mehnat qonunchiligi asoslari
"O'zaeronavigatsiya" Markazi DUK parvozlarning xavfsizligi, sifat menejmenti tizimi sohasidagi siyosati va Parvozlarning xavfsizligini boshqarish tizimining asosiy prinsiplari		
O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi, qonun hujjatlari talablari, O'zR transport Vazirligi, O'zR		

		«O‘zaviatsiya» Agentligi, “O‘zaeronavigatsiya” Markazi DUK hujjatlarining HHXkga taalluqli qismlari
D2.6- HHXK xizmati faoliyatini reglamentlovchi hujjatlar asosida tashkil etish va rejalashtirishda rahbariyatga yordam berish, shuningdek auditlar va aviatsion hodisalar natijalariga ko‘ra aniqlangan nomuvofiqlilarni bartaraf etish bo‘yicha tadbirlarni muvofiqlashtirishda ishtirok etish	D2.01.6 - Ichki va tashqi auditlar, aviatsion hodisalar tekshirish natija xulosalariga ko‘ra parvozlar xavfsizligi masalalarida aniqlangan nomuvofiqlilarni bartaraf etishda muvofiqlashtiruvchi tadbirlar ishlab chiqishda ishtirok etish	Ma’suliyat va mustaqillik:
		1. Havodagi harakatni boshqarish dispetcheri-yo‘riqchisi O‘zbekiston Respublikasi qonunchiligida ko‘rsatilgan tartib asosida o‘z lavozim majburiyatlarini kerakli darajada bajarmaganligi uchun javobgarlik
		Mehnat harakatlari:
		1. Har oyda o‘rnatilgan tartibda o‘tkaziladigan professional texnik darslar davomida, kerak bo‘lganda yakkama-yakka tartibda HHB mutaxassislari bilan parvozlar xavfsizligi masalasi to‘g‘risida darslar va tushuntirish ishlarini olib borish.
		2. HHB AT Markazi/HHB HB larida “O‘zaviatsiya” agentligi va “O‘zaeronavigatsiya” Markazi DUKning PXBT va SMT boshqarmasining inspektorlik tekshiruvlarida aniqlangan kamchiliklarni aniqlash va bartaraf etishda ishtirok etish
		Ko‘nikmalar:
		Parvozlar xavfsizligi masalalari bo‘yicha HHB mutaxassislari professional texnik darslar va tushuntirish ishlarini yakka tartibda hamda guruh shaklida olib borish
		HHTqda qo‘llaniladigan normativ-huquqiy hujjatlarni amaliyotda qo‘llash, ulardagi o‘zgartirish va qo‘shimchalarni o‘z vaqtida inobatga olish hamda tegishli hujjatlarga tatbiq etish
		Ichki va tashqi auditlar, inspeksiya va tekshiruvlarga tayyorgarlik ko‘rish, aniqlangan kamchiliklar yuzasidan zarur choralarni belgilash va ularni bartaraf etishda ishtirok etish
		Parvozlar xavfsizligi bilan bog‘liq kamchilik va nomuvofiqlilarni aniqlash, ularning sabablarini baholash hamda ularni bartaraf etish bo‘yicha amaliy takliflar ishlab chiqish
HHB AT Markazi va HHB HBlarida aniqlangan kamchiliklarni tahlil qilish, ularni bartaraf etish jarayonida mutaxassislar bilan hamkorlikda ishlash		
Bilimlar:		
HHTqda qo‘llaniladigan me‘yoriq huquqiy hujjatlari		
ICAO asosiy qoidalari va qo‘llanmalarining talablari		

		<p>HHTk xodimlarning ish (xizmat) vaqti, dam olish vaqti va charchoqni nazorat qilish qoidalari to'g'risidagi nizomga muvofiq navbatchilik smenasi ishini tashkil etishni bilish asoslari</p>
	<p>Mas'uliyat va mustaqillik:</p>	<p>1. Havodagi harakatni boshqarish dispetcheri-yo'riqchisi O'zbekiston Respublikasi qonunchiligida ko'rsatilgan tartib asosida o'z lavozim majburiyatlarini kerakli darajada bajarmaganligi uchun javobgarlik</p>
<p>Texnik va/yoki texnologik talab</p>		<p>1. Havodagi harakatni boshqarish tizimlari, avtomatlashtirilgan ish joylari (AIJ), trenajor tizimlari hamda o'quv va nazorat texnologiyalarini mukammal bilish va ulardan foydalanish; 2. Dispetcherlar tayyorgarligini tashkil etishda trenajor mashg'ulotlari, o'quv dasturlari va baholash tizimlarini qo'llash; 3. Kompyuter texnikasi, ofis dasturlari va maxsus aviatsion dasturiy vositalar bilan ishlash .</p>

V. Kasbiy standartning texnik ma'lumotlari

5.1. Kasbiy standartning rekvizitlari

1.	Kasbiy malakalarni rivojlantirish bo'yicha tarmoq kengashining tasdiqlash hujjatlari:	Transport va avtomobilsozlik sohalarida kasbiy malakalarni rivojlantirish bo'yicha tarmoq kengashining 2026-yil 24-fevraldagi 12-son bayoni
2.	Milliy malaka tizimini rivojlantirish institutining xulosasi:	KS-0088-son xulosa, 24.02.2026
3.	Kasbiy standart talqini va ishlab chiqilgan sanasi:	1.0 – talqin, 18.02.2026
4.	Taxminiy qayta ko'rib chiqish sanasi:	17.02.2031

5.2. Kasbiy standartni ishlab chiqishga mas'ul tashkilot

“O'zaeronavigatsiya” Markazi Davlat unitar korxonasi

(tashkilot nomi)

Direktor

D.I. Djumayev

(rahbarning lavozimi, imzosi va F.I.O.)

5.3. Kasbiy standartni ishlab chiqishda ishtirok etgan tashkilot (korxonalar)lar to'g'risida ma'lumot

T/r	Ishlab chiqaruvchilar to'g'risida ma'lumot	
	Ish joyi va lavozimi	Familiyasi, ismi, otasining ismi
1	“O'zaeronavigatsiya” Markazi DUK Direktorining Havodagi harakatni tashkil qilish bo'yicha o'rinbosari	Zaysev Andrey Ilich
2	Inson resurslarini rivojlantirish va boshqarish boshqarmasi boshlig'i	Kadirova Surayyo Axmadjanovna
3	Mehnat va ish haqi bo'limi boshlig'i	Reva Inessa Vladimirovna
4	Havodagi harakatni tashkil qilish boshqarmasining Parvozlari rahbari-inspektori	Mirzaxidov Mirazim Abdumannopovich
5	Xodimlar bo'limi yetakchi mutaxassisi	Xaydarova Madina Toxirjon qizi
6	Toshkent davlat transport universiteti “Aeronavigatsiya tizimlari” kafedrasini mudiri	Shukurova Sabokat Muratdjanovna

**TRANSPORT VA AVTOMOBILSOZLIK SOHALARIDA KASBIY
MALAKALARNI RIVOJLANTIRISH BO‘YICHA TARMOQ KENGASHI**

KASBIY STANDART
HAVODAGI HARAkatGA XIZMAT KO‘RSATISH
BO‘YICHA DISPETCHER